

**Hotspots van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
2002 - 2023**

Versie: 4.0

Datum: 31 oktober 2024

Status: Vastgesteld

Vastgesteld in het Strategisch Informatieoverleg (SIO) op 19 november 2024

Toelichting

Inleiding

Op grond van artikel 5, 1, sub e, van het Archiefbesluit 1995 kunnen in bijzondere gevallen archiefstukken die in een selectielijst zijn gewaardeerd als te vernietigen alsnog worden gewaardeerd als te bewaren. Eén mogelijk instrument is de periodieke hotspotmonitor, zoals deze door de handreiking *Belangen in Balans (versie 1.0)* (BiB) van het Nationaal Archief wordt omschreven.

Hotspots: definitie en criteria

Een hotspot is een gebeurtenis of kwestie die zorgt voor een opvallende of intensieve interactie tussen overheid en burgers en/of burgers onderling. Het gaat dus om zaken die veel maatschappelijke beroering veroorzaken. Een hotspot voldoet aan één of meer van de volgende criteria:

- Er is sprake van een (schokkende) gebeurtenis of reeks van gebeurtenissen die voor veel maatschappelijke beroering zorgt en waarvoor uitzonderlijk veel aandacht bestaat in de media.
- Er is sprake van een gebeurtenis of kwestie die belangrijke principiële tegenstellingen tussen burgers aan het licht brengt, het debat over de kwestie maakt veel emoties los.
- Er is sprake van een gebeurtenis of kwestie die aanleiding is voor een intensief publiek debat over het functioneren van de Nederlandse overheid.
- Er is sprake van een politieke kwestie waardoor de positie van de minister of het Kabinet ernstig is bedreigd.

Hotspotmonitor: instrument voor identificatie van hotspots

De hotspotmonitor is gericht op het identificeren van gebeurtenissen en kwesties in de samenleving die grote invloed hebben uitgeoefend op de activiteiten van de organisatie. Het doel van de periodieke hotspotmonitor is om ervoor te zorgen dat de archiefbescheiden die betrekking hebben op deze hotspots worden aangewezen voor blijvende bewaring.

Het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), bestaande uit het beleidsdepartement en de Nederlandse Arbeidsinspectie (NLA) heeft gekozen voor twee separate hotspotlijsten.

De hotspotmonitor is binnen het ministerie als een regulier proces ingericht, dat periodiek wordt uitgevoerd.

Bij de totstandkoming van de hotspotlijst worden globaal de volgende stappen doorlopen:

- De afdeling Informatiehuishouding (proceseigenaar), de directie Communicatie (goed beeld van onderwerpen in de media), de directie Bestuursondersteuning (dicht bij bewindspersonen en politiek) en de NLA maken een eerste overzicht van nieuwe hotspotonderwerpen. Dit overzicht wordt inhoudelijk afgestemd met het Nationaal Archief (NA) (expert en toekomstig eigenaar archieven), waarbij het NA fungeert als adviseur.
- De concept-hotspotlijst wordt voorgelegd aan de SZW-organisatie, waarna met het NA de lijst inhoudelijk en tekstueel wordt afgestemd.
- Na consensus tussen SZW en het NA volgt vaststelling in het Strategisch Informatieoverleg.
- Het NA publiceert de hotspotlijst op haar website.

Persoonsgegevens en privacy

De naar het Nationaal Archief over te brengen documenten kunnen persoonsgegevens bevatten. Op de verwerking van persoonsgegevens is de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van toepassing. De AVG hanteert een aantal beginselen, waaronder doelbinding: persoonsgegevens mogen alleen worden verwerkt voor welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden. Verwerking voor andere, daarmee onverenigbare doelen is niet toegestaan. Archivering in het algemeen belang kan volgens de AVG als verenigbaar met de

oorspronkelijke doelen worden beschouwd. Het gaat dan om overheidsinstanties of openbare of particuliere organen die wettelijk verplicht zijn om archiefbescheiden te beheren. Dat is hier het geval.

Daarnaast hanteert de AVG het beginsel opslagbeperking: persoonsgegevens mogen niet langer worden bewaard dan noodzakelijk voor de verwerkingsdoeleinden.

Persoonsgegevens mogen echter wel voor langere tijd worden opgeslagen met het oog op archivering in het algemeen belang, mits er maatregelen zijn genomen om de rechten en vrijheden van betrokkenen te beschermen.

De Archiefwet regelt dat overheidsarchieven na verloop van tijd openbaar worden gemaakt. De wet geeft regels voor het bewaren van overheidsinformatie vanaf het moment van totstandkoming. Dit betekent dat archiefvormers deze regels al toepassen tijdens het verzamelen van persoonsgegevens, dus niet alleen na overbrenging naar een archiefbewaarplaats. De belangenafweging en motivatie die tot permanente bewaring hebben geleid, moeten worden beschreven in de selectielijst. Daarover moet desgevraagd verantwoording kunnen worden afgelegd.

De huidige, in 2015 vastgestelde, selectielijst van SZW houdt logischerwijs nog geen rekening met alle aspecten van de in mei 2018 in werking getreden AVG. SZW heeft evenwel het voornemen om bij herziening van de selectielijst ook de AVG mee te nemen.

Disclaimer

Na vaststelling van de hotspotlijst zal bepaald worden welke archiefbescheiden uitgezonderd worden van vernietiging. Mogelijk zijn archiefbescheiden al vóór vaststelling van een hotspotlijst vernietigd volgens de geldende selectielijsten.

De periode van een hotspot is aangegeven in de lijst. Documenten over een hotspot bevinden zich mogelijk in dossiers die eerder zijn gestart of later zijn afgesloten. Per hotspot wordt bepaald hoe dergelijke dossiers worden behandeld: geheel onderdeel van de hotspot of geheel niet. Bij een dossier dat gedeeltelijk onder een hotspot valt, wordt een afweging gemaakt in hoeverre dit dossier informatie met erfgoedwaarde bevat en het van belang is om het permanent te bewaren. Het is ook mogelijk dat archiefbescheiden met betrekking tot een hotspot niet uitgezonderd worden van vernietiging omdat deze niet van belang zijn voor de reconstructie van de hotspot.

Wijziging ten opzichte van vorige hotspotlijsten

- De hotspot Kinderopvangtoeslagaffaire (8) is toegevoegd.
- Zowel ten aanzien van de inleidende hoofdstukken als bij de hotspots zijn een beperkt aantal redactionele en inhoudelijke wijzigingen doorgevoerd.

Nummer	1
Hotspot	AOW Verhoging leeftijd
Datering	2012 - 2022
Criteria	Debat functioneren overheid
Nadere omschrijving	<p>In 2012 is besloten om de AOW-leeftijd stapsgewijs te verhogen en in 2015 is besloten om deze, vanwege de financiële crisis, versneld te verhogen. De AOW-leeftijd gaat omhoog naar 66 jaar in 2018 en 67 jaar in 2021. Er is een Tijdelijke regeling overbruggingsuitkering AOW voor burgers met een laag inkomen die zich niet tijdig hebben kunnen voorbereiden op de (versnelde) verhoging van de AOW-leeftijd. Deze tijdelijke regeling is in 2022 op verzoek van de Tweede kamer verlengd.</p> <p>De stijgende AOW-leeftijd geeft veel discussie in de samenleving en krijgt veel aandacht in de pers en sociale media. Met name mensen met een zwaar beroep vragen zich af hoe zij de AOW-leeftijd gezond kunnen bereiken.</p>
Rol organisatie	SZW, directie Stelsel en Volksverzekeringen (SV) is verantwoordelijk voor de wetgeving rondom AOW en verhoging van de AOW-leeftijd. Ieder jaar wordt door SV - aan de hand van cijfers van het CBS – bekeken of de resterende levensverwachting op 65-jarige leeftijd aanleiding geeft de AOW-leeftijd verder te verhogen. Hiermee zorgt de overheid ervoor dat de AOW ook voor toekomstige generaties betaalbaar blijft.
Mogelijke andere betrokken organisaties	Sociale partners (werkgevers- en werknemersorganisaties)

Nummer	2
Hotspot	Aanvullende pensioenen
Datering	2016 – 1 juli 2023
Criteria	Debat functioneren overheid
Nadere omschrijving	<p>De inkomenspositie van gepensioneerden met een aanvullend pensioen staat al enkele jaren onder druk. Naast het niet indexeren van de pensioenen is er ook de dreiging van korting. Mede daarom is er een discussie over het grondig herzien van het pensioenstelsel gestart. Uitgangspunt is de 'Perspectiefnota Toekomst pensioenstelsel' uit 2016. De hieruit voortkomende Wet toekomst pensioenen is op 1 juli 2023 in werking getreden.</p> <p>Het onderwerp pensioenen leeft sterk in de samenleving. In de pers en de sociale media krijgt het veel aandacht. SZW ontvangt regelmatig burgerbrieven over de onder druk staande koopkracht van gepensioneerden.</p>
Rol organisatie	Het ministerie van SZW, directie Arbeidsverhoudingen (AV) is verantwoordelijk voor de wetgeving ten aanzien van het aanvullend pensioen (het pensioen dat een werknemer aanvullend op de AOW heeft afgesproken met zijn werkgever).
Mogelijke andere betrokken organisaties	<p>Sociale partners (werkgevers- en werknemersorganisaties)</p> <p>Pensioenfondsen en verzekeraars</p> <p>De toezichthouders (De Nederlandsche Bank (DNB) en de Autoriteit Financiële Markten (AFM))</p>

Nummer	3
Hotspot	Implementatie uitvoering persoonsgebonden budgetten (pgb) door de Sociale Verzekeringsbank (SVB)
Datering	2015 - 2020
Criteria	Debat functioneren overheid
Nadere omschrijving	<p>Een persoonsgebonden budget (PGB) is een bedrag waarmee iemand sinds 2015 op basis van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), de Wet langdurige zorg (Wlz) of de Jeugdwet (Jw) zelf zorg inkoopt. De implementatie van het PGB, met name de ICT, is moeizaam en problematisch verlopen, waardoor er lang geen sprake was van tijdige en rechtmatige betalingen. Met de uitrol van PGB 2.0 in 2019 en 2020 zijn deze processen voldoende op orde.</p> <p>De invoering en uitbetaling van het PGB is regelmatig voorpaginanieuws geweest en heeft in de samenleving veel opschudding veroorzaakt.</p>
Rol organisatie	De SVB is belast met de uitvoering van het PGB. SZW, directie Stelsel en Volksverzekeringen (SV) is betrokken vanwege de eigenaarsrol richting de SVB.
Mogelijke andere betrokken organisaties	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) Zorgverzekeraars Nederland (ZN) Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) SVB

Nummer	4
Hotspot	Sociale spanningen rond Zwarte Piet
Datering	2017 - 2018
Criteria	Tegenstellingen tussen burgers/ emoties Debat functioneren overheid
Nadere omschrijving	<p>De rol van Zwarte Piet bij het Sinterklaasfeest staat sinds enkele jaren ter discussie. Dit onderwerp genereert veel publiciteit in de pers en de sociale media. Het zorgt voor emotioneel beladen discussies, racistische uitingen, demonstraties en op sommige plaatsen geweld.</p> <p>In 2017 is het debat veranderd in een gepolariseerd conflict dat vooral draait om de kwestie in hoeverre een Nederlandse traditie die door een deel als kwetsend, beledigend en/of stuitend wordt ervaren dient te worden aangepast of gehandhaafd.</p>
Rol organisatie	<p>Het is niet aan de overheid om te bepalen hoe het Sinterklaasfeest wordt gevierd. Dat is aan de samenleving. De overheid heeft hier geen sturende rol in. De overheid kan een rol spelen bij het faciliteren van dialoog. SZW gaf hierbij desgewenst advies over mogelijke aanpak om spanningen tegen te gaan en dialoog te bevorderen</p> <p>Vanuit SZW was de directie Samenleving en integratie (S&I) betrokken.</p>
Mogelijke andere betrokken organisaties	<p>Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)</p> <p>Ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V)</p> <p>Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)</p> <p>Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ)</p>

Nummer	5
Hotspot	AOW-uitkeringen in bezette gebieden
Datering	2002 – 1 januari 2016
Criteria	Positie Minister/kabinet
Nadere omschrijving	<p>Het dossier spreekt weliswaar geen grote doelgroep aan, maar ligt gevoelig bij burgers die betrokken zijn bij het Israëliësch/Palestijns conflict en oorlogsgetroffenen uit WOII.</p> <p>Meerdere bewindspersonen zijn betrokken geweest bij het onderwerp, dat tot discussie in media en politiek leidde.</p> <p>Het gaat bij dit onderwerp om het korten van de AOW-uitkering van alleenstaande AOW'ers die woonachtig zijn in de gebieden die zijn bezet door Israël. Die korting vloeit voort uit het feit dat de internationale gemeenschap de soevereiniteit van Israël over die gebieden niet erkent. Op grond van de Wet beperking export uitkeringen (Wet BEU) hadden de betreffende AOW'ers vanaf 2006 op hun AOW moeten worden gekort. Dat is door uitvoeringsproblemen bij de SVB in het merendeel van de gevallen niet gebeurd. Het herstel leidde tot veel aandacht, vooral door de kwetsbare doelgroep van oorlogsgetroffenen. Uiteindelijk is besloten tot overgangsrecht waardoor AOW'ers die vóór 1 januari 2016 in de door Israël bezette gebieden zijn gaan wonen hun recht op alleenstaanden AOW behouden, tenzij er iets aan hun situatie verandert. Vanaf 1 januari 2016 wordt voor nieuwe gevallen de Wet BEU onverkort toegepast.</p> <p>Een delicaat, omstreden en juridisch complex onderwerp waarmee de politiek al sinds 2002 worstelt. Het handelen van de bewindslieden van onder meer SZW hierbij heeft tot discussie geleid. SZW was tussen 2002 en 2016 beleidsverantwoordelijk voor dit onderwerp.</p>
Rol organisatie	<p>SZW is zowel beleidsverantwoordelijk voor de AOW en de Wet Beu, alsmede als eigenaar van de SVB aanspreekbaar voor de uitvoeringsproblematiek.</p> <p>Vanuit SZW was de directie Internationale Zaken (IZ) betrokken.</p>
Mogelijke andere betrokken organisaties	<p>Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ)</p> <p>Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)</p> <p>Ministerie van Algemene Zaken (AZ)</p> <p>SVB</p>

Nummer	6
Hotspot	MH17
Datering	17 juli 2014 – 31 december 2020
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht Tegenstellingen tussen burgers / emoties
Nadere omschrijving	<p>Op 17 juli 2014 stortte een Boeing 777 van Malaysia Airlines met vluchtnummer MH17 neer in Oost-Oekraïne nadat het toestel geraakt was door een luchtdoelraket. Rondom Donetsk woedde op dat moment een pro-Russische opstand. Aan boord waren 298 mensen: 283 passagiers en 15 bemanningsleden. 193 inzittenden bezaten de Nederlandse nationaliteit. Niemand overleefde de ramp. De vliegcrash heeft zowel maatschappelijke beroering als media-aandacht opgeleverd.</p> <p>In 2016 heeft de Tweede Kamer de regering verzocht om met betrekking tot de MH17-vliegcrash een archief op te laten zetten. Het doel daarvan is om al het beschikbare MH17-materiaal zorgvuldig te bewaren, te beheren en toegankelijk te maken en te houden. Dit verzoek is vastgelegd in de motie Omtzigt. Hieraan ligt de overweging ten grondslag dat het enerzijds voor nabestaanden, pers, politiek en samenleving en anderzijds voor de betrokken organisaties belangrijk is dat alle informatie over de crash en de nasleep daarvan goed en zorgvuldig wordt bewaard en beheerd. Alle betrokken organisaties benoemen deze gebeurtenis als hotspot.</p>
Rol organisatie	<p>De betrokkenheid van SZW bij het MH17-dossier bestaat uit de betrokkenheid van de bewindspersonen bij de nabestaanden, de beantwoording van burgerbrieven, het beleid betreffende de zorg voor nabestaanden (staand beleid), en de advisering van de minister over verdragen en financiële bijdragen aan internationale vervolging en berechting (t.b.v. bespreking in de Ministerraad).</p> <p>Anno 2021 zijn de werkzaamheden t.b.v. het MH17-dossier voor SZW nagenoeg nihil (er kan incidenteel een advies aan de minister langskomen over de internationale vervolging en berechting van verdachten).</p>
Mogelijke andere betrokken organisaties	Ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V) Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ)

Nummer	7
Hotspot	COVID-19 / Corona / SARS-CoV-2
Datering	11 maart 2020 - 1 juni 2022
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht Tegenstellingen tussen burgers / emoties Debat functioneren overheid Positie minister/kabinet
Nadere omschrijving	Op 11 maart 2020 heeft de directeur-generaal van de Wereldgezondheidsorganisatie de uitbraak van het nieuwe Coronavirus (ook wel COVID-19 of SARS-CoV-2 genoemd) officieel uitgeroepen als een pandemie. Wereldwijd is er veel maatschappelijke beroering en uitzonderlijk veel aandacht voor dit onderwerp in de media. De Nederlandse Rijksoverheid voert een regierol en werkt samen met allerlei organisaties om besmettingen te voorkomen en de (financiële) gevolgen van het nieuwe virus voor burgers en bedrijven te beperken. De hotspot eindigde voor SZW op 1 juni 2022 na het structureel afschaffen van alle maatregelen (alleen enkele adviezen bleven van toepassing), en het afschalen van de crisisinrichting binnen SZW.
Rol organisatie	SZW regelt in zeer kort tijdsbestek financiële compensatie voor bedrijven en zelfstandigen, die als gevolg van de lockdown omzet verliezen: Tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor behoud van werkgelegenheid (NOW); Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (TOZO); Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten (TONK) Het ministerie stelt extra middelen beschikbaar aan gemeenten om mensen die hun baan verliezen of in de schulden komen, te ondersteunen. Het ministerie zorgt ervoor dat kinderopvangorganisaties (financieel) kunnen overleven en noodopvang kunnen bieden aan ouders in cruciale beroepen. Het beleidsdepartement en de NLA hebben een rol in de regelgeving en handhaving ten behoeve van (covid)veilige werkplekken. Vanuit SZW waren de directies Werknemersregelingen (WR) en Participatie en Decentrale Voorzieningen (PDV) betrokken.
Mogelijke andere betrokken organisaties	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) SVB Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) Gemeenten

Nummer	8
Hotspot	Kinderopvangtoeslagaffaire
Datering	maart 2017 – januari 2021
Criteria	Maatschappelijke beroering / media-aandacht Tegenstellingen tussen burgers / emoties Debat functioneren overheid Positie minister/kabinet
Nadere omschrijving	Vanaf 2017 werd het steeds duidelijker dat de overheid mensen die de kinderopvangkosten niet volledig konden betalen, disproportioneel heeft beschadigd door alle kinderopvangtoeslag terug te vorderen. In maart 2017 deed de Centrale Raad van Beroep (CRvB) uitspraak. Er kwam een Adviescommissie uitvoering toeslagen en een parlementaire enquête. Er bleek sprake van een streng terugvorderingsbeleid, onterechte fraudeverdenkingen en institutionele vooringenomenheid. Op 15 januari 2021 heeft het Kabinet de reactie op het rapport 'Ongekend onrecht' van de Parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag naar de Kamer gestuurd.
Rol organisatie	SZW is beleidsverantwoordelijk voor de kinderopvangtoeslag. Vanuit SZW zijn de directies Kinderopvang (KO) en Stelsel en Volksverzekeringen (SV) betrokken.
Mogelijke andere betrokken organisaties	Ministerie van Financiën (FIN) Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZ) Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) Ministerie van Justitie en Veiligheid (J&V)